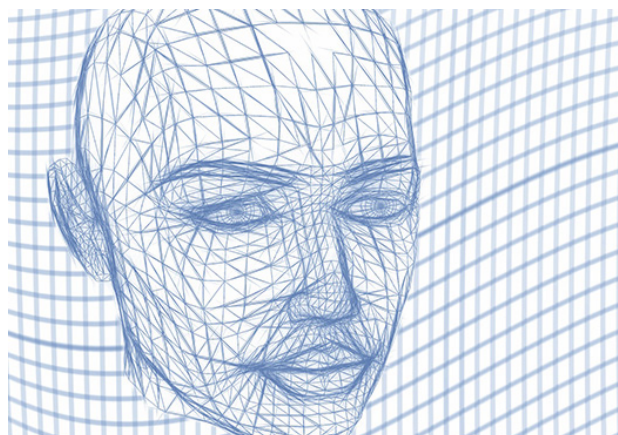

ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΥΤΑΡΧΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ (του Γιάννη Ζήση)

Ο ολοκληρωτισμός δεν περιορίζεται στα νεωτερικά φαινόμενα, όπως αυτά του φασισμού και του σταλινισμού. Η ύπαρξή του δεν περιορίζεται, επίσης, σε μια αυταρχική δομή εξουσίας, αλλά εντοπίζεται στη φοβική στάση της συνείδησης προς τον κόσμο. Είναι ο αυταρχικός

άνθρωπος που είναι ο πρωταγωνιστής κάθε ολοκληρωτισμού. Ο αυταρχικός άνθρωπος είναι καθηλωμένος στο αρχαϊκό πρότυπο του ακραίου ανταγωνισμού. Αποτελεί το πρότυπο της εσφαλμένης αντίδρασης απέναντι στον φόβο του θανάτου.

Επειδή η μαζική κοινωνία κυριαρχείται από το ένστικτο της αυτοσυντήρησης και της αγέλης, όταν βρεθεί σε συνθήκες φόβου, αναζητά, αντανακλαστικά, τον αυταρχικό άνθρωπο και την κλειστή κοινωνία. Αυτό θα συμβαίνει μέχρις ότου τη θέση της μαζικής κοινωνίας πάρει η φωτισμένη κοινή γνώμη. Ο συγγραφέας προτείνει ως απάντηση στον ολοκληρωτισμό την Αυτογνωσία, τον Λόγο, τον Διάλογο και την Παιδεία. (συντακτική ομάδα solon.org.gr)

Ολοκληρωτισμός και αυταρχικός άνθρωπος

Ο ολοκληρωτισμός και ο ορισμός του δεν αφορά μόνο την εξωτερική δομή ενός συστήματος, αλλά αφορά, επίσης, τα κίνητρα και τις νοοτροπίες κάθε ατόμου-μέλους της κοινωνίας. Το φαινόμενο του ολοκληρωτισμού αποτελεί, πρωταρχικά, θέμα της συνείδησης που προσδιορίζει το νόημα των εσωτερικών και των υποκειμενικών συλλογικών όρων. Το κυριότερο δηλωτικό στοιχείο ύπαρξης του ολοκληρωτισμού εντοπίζεται στη ζωή της

υποκειμενικότητας. **Η υποκειμενικότητα είναι ο κρίσιμος παράγοντας η δράση του οποίου ρυθμίζει τα εξωτερικά γεγονότα.** Όπως λέει ο Αμερικανός φιλόσοφος Λιούις Μάμφορντ:

«Όσοι υποτιμούν τον ρόλο των ιδεών υποτιμούν τον καθημερινό αντίκτυπο των ανθρώπινων σχεδίων και επιλογών και υπαινίσσονται ότι όλη η διαδικασία κοινωνικής ανάπτυξης είναι εξωτερική και αυτόματη, αν όχι τυχαία».[1]

Ο αυταρχικός άνθρωπος είναι, ουσιαστικά, ένας αναχρονισμός, είναι μια επιβίωση του παρελθόντος. Ο αυταρχικός άνθρωπος διακυβεύει μια τεράστια συσσώρευση δυνάμεων που βασίζονται σε ποιοτικούς όρους (τεχνολογία, θεσμοί) και στην παγκοσμιότητα.

Ο αυταρχικός άνθρωπος είναι:

- i) το ακραίο παράδειγμα ανταγωνιστικής χωριστικότητας•
- ii) μια αναχρονιστική καθήλωση σε ένα αρχαϊκό πολιτισμικό πρότυπο.

Η πληθυσμιακή αύξηση αυτού του είδους ανθρώπινης υπόστασης και ιδιοσυγκρασίας, έτσι όπως διαιωνίζεται στον χρόνο, είναι ο μοχλός της διατήρησης των επικίνδυνων για την πρόοδο του ανθρώπου εκβάσεων του αγοραίου συστήματος. Μέχρι τώρα, υποτιμούσαμε τον κίνδυνο που ενσαρκώνει ο αυταρχικός άνθρωπος για τον ανθρώπινο πολιτισμό. Καλύπταμε τον αυταρχικό άνθρωπο πίσω από την ανευθυνότητα, τον ισοπεδωτικό φθόνο, τη νομιμοποίηση της διαπλοκής εξουσίας, προνομίων, τυραννικών σχέσεων, αλλά και στη θεωρία και τις επιστήμες του ανθρώπου. Έτσι, η δημοκρατική παιδεία έγινε φρούδα, χωρίς βάθος αλήθειας, με μειωμένη εμβέλεια μεταλλαγής των συνειδήσεων και των συνθηκών. Ακόμη χειρότερα, η υπάρχουσα δημοκρατική παιδεία έφερε, πολλές φορές, τα αντίθετα αποτελέσματα από τα επιδιωκόμενα.[2]

Ο αυταρχικός άνθρωπος είναι το θεμέλιο του ολοκληρωτισμού, είναι **ο πόλος της μαζικής κοινωνίας** και του μαζικού πολιτισμού της εμπάθειας που αποκλείει τον δημιουργικό

ορίζοντα της Ανοικτής Κοινωνίας και του Ανοικτού Ανθρώπου.

Ο αυταρχικός άνθρωπος **αυτοεξορίζεται** από τον Λόγο και τον Διάλογο. Ολισθαίνει στην άβυσσο της αλλοτρίωσης και του φαντάσματος της κτήσης του κόσμου αντί της συνείδησης του Εαυτού, της Ενότητας και της ψυχικής ταύτισης της ατομικότητας, της ομαδικότητας και του όλου. **Ο εσωτερικός φόβος είναι ο θεμέλιος λίθος του αυταρχικού ανθρώπου.**[3] Αυτός ο εσωτερικός φόβος διασυνδέεται με εξωτερικά πρότυπα και συνθήκες και, ουσιαστικά, δεν αποκαλύπτεται στις πραγματικές του διαστάσεις και την εσωτερική του φύση.

Η αλαζονεία του αυταρχικού ανθρώπου είναι ακέραιο κομμάτι της τραγικότητας. Τυραννά την δημοκρατία και εδραιώνει τον ολοκληρωτισμό στην ακρότητά του, με μόνη διέξοδο την τραγική κάθαρση, που επανατροφοδοτεί την δημοκρατία. Ο δρόμος από την αυτοδιάθεση έως τον αυταρχισμό και την αλαζονεία και από την συλλογικότητα έως τον ολοκληρωτισμό καλύπτεται από την απώλεια του μέτρου σύνθεσης και ταυτοποίησης. Όμως, η ορθή σχέση του ανθρώπου με τον κόσμο επιμαρτυρεί την **Παρουσία του όντος ως συλλογικότητα και αυτοδιάθεση.**[4]

Αναφορές:

[1] Λιούις Μάμφορντ, “Οι μεταμορφώσεις του ανθρώπου“, εκδ. Νησίδες, 1998, σελ.93,

[2] Γιάννης Ζήσης, “Η πολιτική ιστορία της εκπαίδευσης – Προσπάθειες απελευθέρωσης της εκπαίδευσης“, solon.org.gr

[3] Γιάννης Ζήσης, “Το σύνδρομο του Ηρώδη“, solon.org.gr

[4] Ιωάννα Μουτσοπούλου, “Το αυτογνωσιακό νόημα της ευτυχίας & οι ανθρώπινες σχέσεις – Ο επαπροσδιορισμός της αγάπης, της επιθυμίας & της ελευθερίας“, solon.org.gr

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

Ημερομηνία δημοσίευσης: 17 Φεβρουαρίου 2012

Φωτογραφία: pixabay.com

(solon.org.gr)